

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	3	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	3
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2124)

LEARNER AND LEARNING PROCESS-I (In all Mediums)

Paper—II : CO2-LLP-I

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question each from Units I–IV and Question No. 9 (Unit V) which is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT—I

1. Elaborate upon the principles of development. Differentiate between growth and development. 8+4
2. Write notes on :
 - (i) Concept formation.
 - (ii) Sensation and attention. 6+6

UNIT—II

3. What are the demands of inclusive environment in a class essential for all learners for better understanding ? 12
4. Elaborate upon the role of self learning and co-operative learning for effective learning in class. 12

UNIT—III

5. Discuss Vygotsky's theory of learning. 12
6. Define creativity. Suggest ways to nurture creativity. 4+8

UNIT—IV

7. Define the need and discuss the relevance of understanding classroom dynamics. 4+8

8. Write notes on :

- (i) Social learning
- (ii) Bullying.

6+6

UNIT—V

9. Write notes on :

- (i) Logical thinking.
- (ii) Emotional development.
- (iii) Social competence.
- (iv) Crowded classrooms.

4×3=12

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— कुल पाँच प्रश्नों का प्रयास करें, यूनिट I से IV प्रत्येक में से एक प्रश्न का चयन करें और प्रश्न सं. 9 (यूनिट-V) जो कि अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट-I

- 1. विकास के सिद्धांतों पर विस्तार से चर्चा करें। वृद्धि और विकास के बीच अंतर करें। 8+4
- 2. नोट लिखें :
 - (i) अवधारणा निर्माण।
 - (ii) संवेदना और ध्यान।6+6

यूनिट-II

- 3. बेहतर समझ के लिए सभी शिक्षार्थियों के लिए कक्षा में समावेशी वातावरण की क्या मांगें आवश्यक हैं ? 12
- 4. कक्षा में प्रभावी शिक्षण के लिए स्व-शिक्षण और सहकारी शिक्षण की भूमिका पर विस्तार से चर्चा करें। 12

यूनिट-III

- 5. वायगोत्स्की के सीखने के सिद्धांत पर चर्चा करें। 12
- 6. रचनात्मकता को परिभाषित करें। रचनात्मकता को सुयोग्य बनाने के तरीके सुझाएँ। 4+8

यूनिट-IV

- 7. कक्षा की गतिशीलता को समझने की आवश्यकता को परिभाषित करें और इसकी प्रासंगिकता पर चर्चा करें। 4+8
- 8. नोट लिखें :
 - (i) सामाजिक शिक्षण
 - (ii) बदमाशी।6+6

यूनिट-V

- 9. नोट लिखें :
 - (i) तार्किक सोच।
 - (ii) भावनात्मक विकास।
 - (iii) सामाजिक योग्यता।
 - (iv) भीड़-भाड़ वाली कक्षाएँ।4×3=12

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- यूनिट I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ-V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ—I

- 1. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ। 8+4
- 2. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (i) ਧਾਰਨਾ ਨਿਰਮਾਣ
 - (ii) ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ।6+6

ਯੂਨਿਟ—II

3. ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀਆਂ ਕੀ ਮੰਗਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ? 12
4. ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 12

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਵਿਗੋਟਸਕੀ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12
6. ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। 4+8

ਯੂਨਿਟ—IV

7. ਲੋੜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+8
8. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (i) ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਣ
 - (ii) ਧੱਕਸ਼ਾਹੀ। 6+6

ਯੂਨਿਟ—V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (i) ਲਾਜ਼ੀਕਲ ਸੋਚ।
 - (ii) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ।
 - (iii) ਸਮਾਜਿਕ ਯੋਗਤਾ।
 - (iv) ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਕਲਾਸਰੂਮ। 4×3=12